

EN HISTORISK ÅTERBLICK I VÄLFÄRDEN

Av Åke Lindmark, Harads

Till flydda tider återgår min tanke... Ed-fors kommun bildades för drygt 100 år sedan efter utbrytning från Överluleå kommun. Kommunalstämman och fattigvårdstyrelsen var de som verkställde och åtgärdade kommunens viktiga beslut. Ger en inblick i frågor som fattigvårdsstyrelsen hade att besluta om.

s e -
h ä r
s e n

I protokoll fört vid sammanträde i Harads den 21 januari, 1892 heter det i § 1:

"Närvarande voro: ordförande inspektör A.K. Andersson, vice ordförande rättsaren C.O. Bergström, rättsaren N.P. Engström, hemmansägarna Hans Harlin, C.G. Larsson. Nämndemannen John Nordström uteblir utan angiven orsak och ålades därför att till kommunens kassa böta 2 kronor..."

En rätt kraftig påföljd. Bl a satt i jämförelsen att samma år anslogs högst 10 kr för inköp av läromedel till fattiga barns skolgång.

"§ 2 (sammandrag)

Beslöts att i fattigbidrag skulle, i mån af behov, utdelas under år 1892 inom Harads norra distrikt till 10 behövande, bl a 5 enkor, varav en med barnbarn. Sammanlagt skulle 135 kronor och 1800 kilogram mjöl fördelas, samt 10 kr till en person för hushyra och vedbrand.

Liknande beräkningar gjordes för kommunens övriga områden exempelvis Harads södra, Svartlå etc. Lägg märke till att änkor inte tycktes ha några egna namn utan benämndes t ex "Larssons enka" etc. Dom var på sätt och vis fortfarande underställda sina avlidna män.

Fattigvårdsstyrelsen kunde besluta om det mesta. I maj 1895 t o m om att uppföra bostadshus enligt följande:

" 6 maj, 1896 § 2

För inhyrande af enka och barn i Storsand beslöt fattigvårdsstyrelsen att på lämplig plats i Storsands by som för ändamålet kan erhållas, låta uppföra bostad. Af de inkomna anbuden å byggnadens uppförande antogs J.O. Lindgrens och E.J. Nilssons, dock med villkor att huset uppföres 16 fot inom knutarna, muren av bränt tegel och inre dörren av vanlig kon-

struktion. Arbetet som enligt anbudet skulle utföras för ett pris af 175 kronor, bör vara fullbordat till den 1 instundande juli."

I April 1896 § 3 behandlades ett "utvisningsärende", återger beslut i angivna §.

"Sedan svar ingått från Luleå fattigvårdsstyrelse att densamma ansett sig sakna fog vidtagna några åtgärder med anledning av Edefors fattigvårdsstyrelses skrifvelse af den 11 mars då beslöt fattigvårdsstyrelsen, att den i förberörda skrifvelse omnämnda kvinnan, som fortfarande utan arbete vistas hos sina av fattigvårdens underhållna föräldrar, skulle överlämnas till Luleå fattigvård."

I efterföljande § 4 beslöts.

"Åtog sig hemmansägaren Nils Andersson i Harads att till Luleå nedforsla den i föregående § omnämnda kvinnan."

Frågan var dock om inte Edefors fattigvårdsstyrelse i detta fall överskred sina befogenheter. Den 12 juni 1896 i § 2 fick styrelsen ange förklaring till Konungens Befallningshavare om omständigheterna kring kvinnans överlämnande till Luleå fattigvård. Fattigvårdsstyrelsen kan man säga agerade i samma anda som nuvarande Migrationsverket, fast på kommunal nivå.

Man kan ju fråga sig hur de mindre bemedlade människorna över huvud taget kunde överleva på den tiden, troligen inte bara av det mjöl och de knappa kontanter som de erhöll från fattigvårdsstyrelsen. Jakt och fiske bidrog säkert också till livsuppehållet, liksom en och annan ko. I skogslandet föll väl också en och annan älg till marken på grund av blyförgiftning (hemstöpta kulor).

Tiderna har förändrats. Samhället har blivit rikare och utrymmet för drägligare liv kommer nu alla till del. Den sociala välfärden tillgodoser numera människorna från födseln till döden.

Fattigvårdsstyrelsens bidrag blev till socialhjälp som sedermera blev till försörjningsstöd som i sin tur kompensades av sjukpenning, A-kassa, föräldrapenning, studiebidrag och barnbidrag m fl bidragsformer. Vi lever med andra ord hyggligt numera!